

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי-ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשס"ג, 2003
מספר השאלון: 011104
לנבחנים אקסטרניים: 02
נספח: גיליון תשובות

ידיעת הלשון והבעה

שאלון משולב
יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שישה פרקים.
פרק א – דיוקי הגייה	–	(2×4)	–	8	נקודות
פרק ב – הפועל	–	$(2 \times 8) + (1 \times 8)$	–	24	נקודות
פרק ג – תצורת השם ותורת ההגה	–	(4×4)	–	16	נקודות
פרק ד – תחביר ושחבור	–	(6×4)	–	24	נקודות
פרק ה – הבנה	–	$(1+3+2+2+4+2)$	–	14	נקודות
פרק ו – הבעה	–	(14×1)	–	14	נקודות
סה"כ	–		–	100	נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות:
- ענה על השאלות 1-12 בגיליון התשובות המצורף.
  - משאלה 13 והלאה כתוב במחברת הבחינה.
  - בסיום הבחינה מסור למשגיח את גיליון התשובות עם מחברת הבחינה.
  - הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טייטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

ענה על השאלות 1-12 בגיליון התשובות המצורף.

בשאלות 1-12 מוצעות לכל שאלה ארבע אפשרויות תשובה, אך רק אחת מהן נכונה. בנספח תמצא גיליון תשובות ובו מספרי השאלות, וכן אותיות המציינות את התשובות המוצעות. בגיליון התשובות סמן לכל שאלה $\times$ במשבצת שמשמאל לאות המציינת את התשובה הנכונה. סמן $\times$ אחד בלבד. אם תסמן יותר מ- $\times$ אחד לשאלה, תיפסל התשובה. בסיום הבחינה מסור למשיגיך את גיליון התשובות עם מחברת הבחינה.

דוגמה:

61. א. אני רוצה לְרַכֵּשׁ בשבוע הספר לפחות שְׁנֵי ספרים חדשים.
ב. אני רוצה לְרַכֵּשׁ בשבוע הספר לפחות שְׁתֵּי ספרים חדשים.
ג. אני רוצה לְרַכֵּשׁ בשבוע הספר לפחות שְׁנֵי ספרים חדשים.
ד. אני רוצה לְרַכֵּשׁ בשבוע הספר לפחות שְׁתֵּי ספרים חדשים.

את התשובה הנכונה עליך לסמן בגיליון התשובות כך:

61. א ב ג ד

פרק א – דיוקי הגייה (8 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-4 בגיליון התשובות (לכל שאלה – 2 נקודות).
לכל שאלה הקיף לבחור באפשרות המבטאת את ההגייה הנכונה של הפועל ושל שם המספר.

1. א. עקב דרישת הקהל הִרְחִיב המתנ"ס את מגוון החוגים לילדים.
פירוט החוגים החדשים נמצא בעמוד שְׁנַיִם בחוברת שנשלחה לבתיכם.
ב. עקב דרישת הקהל הִרְחִיב המתנ"ס את מגוון החוגים לילדים.
פירוט החוגים החדשים נמצא בעמוד שְׁנַיִם בחוברת שנשלחה לבתיכם.
ג. עקב דרישת הקהל הִרְחִיב המתנ"ס את מגוון החוגים לילדים.
פירוט החוגים החדשים נמצא בעמוד שְׁתַּיִם בחוברת שנשלחה לבתיכם.
ד. עקב דרישת הקהל הִרְחִיב המתנ"ס את מגוון החוגים לילדים.
פירוט החוגים החדשים נמצא בעמוד שְׁתַּיִם בחוברת שנשלחה לבתיכם.
2. א. הִרְשָׁמוּ בהקדם. תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה בספטמבר הוא המועד האחרון להרשמה.
ב. הִרְשָׁמוּ בהקדם. תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה בספטמבר הוא המועד האחרון להרשמה.
ג. הִרְשָׁמוּ בהקדם. תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה בספטמבר הוא המועד האחרון להרשמה.
ד. הִרְשָׁמוּ בהקדם. תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה בספטמבר הוא המועד האחרון להרשמה.
3. א. לחוג כדורסל נרשמו עֶשְׂרֵה משתתפים. מועד פתיחת החוג יִקְבַּע בתיאום אֲתֶם.
ב. לחוג כדורסל נרשמו עֶשְׂרֵה משתתפים. מועד פתיחת החוג יִקְבַּע בתיאום אֲתֶם.
ג. לחוג כדורסל נרשמו עֶשְׂרֵה משתתפים. מועד פתיחת החוג יִקְבַּע בתיאום אֲתֶם.
ד. לחוג כדורסל נרשמו עֶשְׂרֵה משתתפים. מועד פתיחת החוג יִקְבַּע בתיאום אֲתֶם.
4. א. הנחה של חֲמִשָּׁה אחוזים תינתן לכל הַמְצִיג את החוברת.
ב. הנחה של חֲמִשׁ אחוזים תינתן לכל הַמְצִיג את החוברת.
ג. הנחה של חֲמִשׁ אחוזים תינתן לכל הַמְצִיג את החוברת.
ד. הנחה של חֲמִשָּׁה אחוזים תינתן לכל הַמְצִיג את החוברת.

פרק ב – הפועל (24 נקודות)

בפרק זה שאלות סגורות ושאלות פתוחות.

את התשובות לשאלות הסגורות עליך להמשיך לסמן בגיליון התשובות.
את התשובות לשאלות הפתוחות עליך לכתוב במחברת הבחינה.

שאלות סגורות (16 נקודות)

ענה על כל השאלות 5-12 בגיליון התשובות. (לכל שאלה – 2 נקודות)

5. איזה פועל יוצא דופן מבחינת הבניין?

- א. מְעַמֵּד   ב. מְשַׁתֵּל   ג. מוֹבֵן   ד. מְפָרֵט

6. איזה פועל יוצא דופן מבחינת הגזרה?

- א. מְגִיבִים   ב. מוֹקִיָּרִים   ג. מְתַעוֹרְרִים   ד. רָצִים

7. עיסוק פעיל בספורט מועיל לבריאות.

השורש של הפועל מועיל הוא י-ע-ל.

צורת פועל נוספת מאותו שורש, אך בבניין אחר:

- א. מְעוֹלֵל   ב. מוֹעֵל   ג. נוֹעֵל   ד. מְיַעֵל

8. חברתי לא נְדַבֵּקָה בשפעת.

צורת עתיד של הפועל נְדַבֵּקָה:

- א. תִּדְבֹּק   ב. תִּדְבֵּק   ג. תִּדְבִּיק   ד. תִּדְבֵּק

9. איזה פועל בנוי מהשורש ש-ב-ת, בבניין הפעיל, בגוף ראשון יחיד (מדבר), בזמן עבר?

- א. הִשְׁבַּתִּי   ב. הוֹשַׁבְתִּי   ג. הִשְׁבַּתִּי   ד. הִשְׁתוֹבַבְתִּי

10. בישיבת הדיירים אמר ראש הוועד: "אני מקווה שהשנה נְצַר אווירה נעימה בינינו".
מהו השורש של הפועל נְצַר?

- א. צ-ר-ר   ב. צ-ו-ר   ג. נ-צ-ר   ד. י-צ-ר

11. — פָּרְשׁוּ את הפסוק!

— שני מתחרים פָּרְשׁוּ מן המרוץ.

במה הפעלים פָּרְשׁוּ , פָּרְשׁוּ נבדלים זה מזה?

- א. בזמן, בגוף ובבניין.
ב. בשורש, בגוף ובזמן.
ג. בבניין, בגזרה ובגוף.
ד. בזמן, בגזרה ובגוף.

12. סוכן המשטרה תְּדַרְךָ לפני שיצא למשימה.

יחידת הבילוש תְּדַרְךָ בשבוע הבא לקראת המשימות הבאות.

הפעלים תְּדַרְךָ , תְּדַרְךָ:

- א. זהים בשורש, בזמן, בגוף ובבניין.
ב. שונים בשורש, בזמן, בגוף ובבניין.
ג. זהים בשורש ובזמן, ושונים בגוף ובבניין.
ד. שונים בשורש ובזמן, וזהים בגוף ובבניין.

את התשובות משאלה 13 והלאה כתוב במחברת הבחינה.
העתק למחברתך את מספר השאלה, וכתוב לידו את התשובה.

שאלות פתוחות (8 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלות 13-15 (לכל שאלה – נקודה אחת).

בריאיון עם זמר הרוק הוא פתח וסיפר: "בצבא שָׁרְתִי בלהקה צבאית.	שורה 1
לא תאמינו, אבל אז שָׁרְתִי שירים שקטים ונוגים:	שורה 2
למשל, שיר על עץ בשלכת שהֶשִׁיר את העלים, שיר על שקיעות אדומות ועוד..."	שורה 3

13. מהו השורש של הפועל שָׁרְתִי (שורה 1)?

14. מהו הבניין של הפועל שָׁרְתִי (שורה 2)?

15. מהו השורש של הפועל הֶשִׁיר (שורה 3)?

קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלות 16-20 (לכל שאלה – נקודה אחת).

בפסטיבל שְׁחַל בשבוע שעבר בילינו נפלא.	שורה 1
הפסטיבל הֶחַל לפנות ערב, והתכנית שלו הייתה מגוונת.	שורה 2
בין היתר, הופיעו בו להקות מחול שחֻלְלו על הבימה,	שורה 3
ונגנים שחֶלְלו בחליל.	שורה 4

16. מהו השורש של הפועל שְׁחַל (שורה 1)?

17. מהו השורש של הפועל הֶחַל (שורה 2)?

18. מהו הבניין של הפועל הֶחַל (שורה 2)?

19. מהו הבניין של הפועל חֻלְלו (שורה 3)?

20. מהו הבניין של הפועל חֶלְלו (שורה 4)?

פרק ג – תצורת השם ותורת ההגה (16 נקודות)

בפרק זה עליך לענות במחברת הבחינה על ארבע מהשאלות 21-28 (לכל שאלה – 4 נקודות).
תוכל לבחור את השאלות כרצונך משתי החטיבות (מתצורת השם ומתורת ההגה)
או רק מאחת מהן.

שם לב: בשאלות שיש בהן שני סעיפים, II-I, יש לענות על שניהם.

בשאלות הסגורות העתק למחברתך את מספר השאלה והסעיף, ולידם העתק את
התשובה הנכונה **במלואה**. (אין צורך להעתיק את הניקוד).

תצורת השם

21. I. איזה שם יוצא דופן מבחינת המשקל?

א. לְשׁוֹן   ב. מְרוֹר   ג. שְׁלוֹם   ד. מְעוֹף

II. איזה שם נוצר משורש תנייני?

א. מְמַשֵּׁל   ב. מְמַסֵּר   ג. מְמַסֵּד   ד. מְמַרְח

22. I. איזה שם יוצא דופן מבחינת דרך התצורה?

א. תְּשָׁלוֹם   ב. תְּפִיז   ג. עֲמוּד   ד. תְּגִמּוּל

II. איזה שם יוצא דופן מבחינת דרך התצורה?

א. גוֹרֵל   ב. עוֹלָם   ג. דוֹדָן   ד. שוֹפָר

23. בשעת הַאֲרוּחָה החגיגית נגרמה מְבוּכָה לנציג בית-המְלוּכָה.

אי-תְּגוּבָה מצד הנציג אֶפְשָׁרָה את המשך הַסְּעוּדָה.

מהו המשפט שהנאמר בו נכון?

א. השמות אֲרוּחָה, מְלוּכָה הם באותו משקל.

ב. השמות תְּגוּבָה, סְעוּדָה הם באותו משקל.

ג. השמות מְבוּכָה, מְלוּכָה הם באותו משקל.

ד. השמות מְבוּכָה, תְּגוּבָה הם באותו משקל.

24. I. הכנתי נאום בחרוזים למסיבת סוף השנה, ונעזרתי במלון הערוך לפי סוגי המילים. חיפשתי חרוז למילה עפרון ומצאתי את המילים: שאלון, רבעון, שירון, בטחון.
- (1) אילו מן השמות המודגשים נוצרו בדרך של בסיס + צורן סופי?
(2) לאילו מן השמות המודגשים יש משמעות של אוספים?
- II. במה הבסיס של המילה טרקטורון שונה מן הבסיסים של המילים שמיינת בסעיף I (1)?

תורת ההגה

25. I. באיזו מילה מבין המילים המודגשות שלפניך הדגש הוא משלים?
א. הדמעות נגרו מעיניו.
ב. בראשית המאה ה-20 הגרו רבים מאירופה לאמריקה.
ג. התלמידים שגרו איגרת ברכה לחברם שזכה בפרס.
ד. בתחנת הדלק נגבו את שמשת מכונית.
- II. באיזו מילה כל הדגשים חוקים?
א. הזדמנו ב. המתנו ג. הסתקרנו ד. התחיתנו
26. I. באיזו מילה כל אותיות אהו"י הן עיצורים?
א. אהב ב. תאמרי ג. תועיל ד. התישבו
- II. באיזו מילה לא חל שינוי בהגייה ב השפעת עיצור גרוני?
א. נאחז ב. ערער ג. החליט ד. מגהצת
27. I. באיזו מילה חל שיכול עיצורים?
א. התממתי ב. השלטתי ג. השתתקתי ד. השתלתי
- II. באיזו מילה חלו שלוש התופעות: שיכול עיצורים, הידמות חלקית ותשלום דגש?
א. הזדרז ב. הצטופף ג. התפאר ד. הצטייר

28. לפניך משפט מספר בישול:

"כדי לשפר את הטעם של מֶרְקִים העשויים מירקות טריים, כדאי להוסיף לסיר הבישול בְּצָלִים לבנים ושני עֲנָפִים של ריחן".

I. מהו התהליך המשותף שחל בשלושת השמות המודגשים במעבר מיחיד לרבים?

בחר באחד משלושת השמות המודגשים, והסבר באמצעותו את התהליך.

II. הסבר מדוע לא חל התהליך במילה פְּרָשִׁים:

פרק ד – תחביר ושחבור (24 נקודות)

ענה במחברת הבחינה על ארבע מהשאלות 29-35 (לכל שאלה – 6 נקודות).

שים לב: המשפטים בשאלות מפוסקים על-פי כללי הפיסוק החדשים.

1. הנחיות כלליות לניתוח תחבירי:

העתק את המשפט למחברתך.

סיווג: – ציין את הסוג התחבירי של המשפט – פשוט, מאוּחָה (מחובר), מורכב.

– אם המשפט (או חלק ממנו) בעל חלקים כוללים (כולל), בעל חלק

ייחוד או בעל נושא סתמי – ציין זאת.

תחימה: – במשפט מאוּחָה (או בפסוקית מאוּחָה) – תַּחֵם את האיברים, וציין את

הסוג התחבירי של כל איבר.

– במשפט מורכב (או בפסוקית מורכבת) – תַּחֵם את הפסוקית או את

הפסוקיות, וציין את התפקיד ואת הסוג התחבירי שלהן.

הגדרה: – אם יש במשפט מילים מודגשות בקו, ציין את תפקידן התחבירי.

2. הנחיות כלליות לשחבור:

– הקפד על משמעות הגיונית במשפט ששחברת.

– הוסיף או השמט מילים על-פי הצורך.

– פסק כהלכה את המשפט ששחברת.

29. נתח את המשפט שלפניך לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש הפרק.

במאה העשרים התרבו "נביאי הזעם" שטענו כי הטלוויזיה תסלק מעולמנו את המילה

המודפסת.

30. נתח את המשפט שלפניך לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש הפרק.

לקראת הבחירות מתפרסמים סקרים המנבאים את התוצאות, ורבים מושפעים

מן הסקרים ולא מן המצעים של המפלגות השונות.

31. ענה על הסעיפים א-ב שלפניך.

א. **התינוקת נישאה בזרועות נערה צוחקת בקולי קולות.**

המילה "צוחקת" יכולה לשמש במשפט בשני תפקידים תחביריים שונים.

ציין כל אחד מהם. (2 נקודות)

ב. המשפט שלפניך (בהיעדר פיסוק) הוא משפט מורכב דו-משמעי.

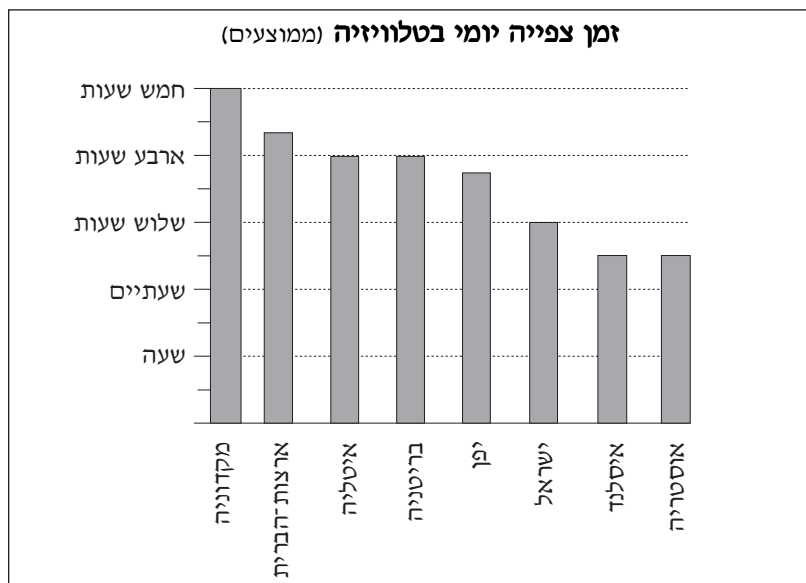
הם סיפרו לילדה שדני אהב את הסיפור.

הצע שתי דרכים לניתוח תחבירי של המשפט, כך שכל אחת מהן תבטא משמעות

אחרת. (4 נקודות)

32. עיין בתרשים שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.

שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד.

(הארץ, 14/2/02)

א. כתוב משפט בעל חלק כולל (משפט כולל), שיכלול את הנתונים משתי עמודות זהות,

לפי בחירתך. (2 נקודות)

ב. כתוב משפט מאוחד בקשר של השוואה בין המדינה שבה זמן הצפייה היומי הוא

הגבוה ביותר ובין אחת מהמדינות שבהן זמן הצפייה היומי הוא הנמוך ביותר.

(2 נקודות)

ג. כתוב משפט ייחוד על זמן הצפייה היומי בטלוויזיה בישראל. (2 נקודות)

/המשך בעמוד 11/

- 33.** קרא את המשפט שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.
שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד.
במאמרו כתב אליעזר בן יהודה שעם ללא ארץ וללא שפה אינו עם.
- א. (1) שחבר רק את דברי אליעזר בן יהודה למשפט מורכב שיש בו פסוקית תנאי.
($2\frac{1}{2}$ נקודות)
- (2) שחבר רק את דברי אליעזר בן יהודה למשפט מורכב שיש בו פסוקית לוואי.
($2\frac{1}{2}$ נקודות)
- ב. שחבר את המשפט הנתון כולו למשפט מורכב שיש בו מובאה (ציטטה).
(נקודה אחת)
- 34.** קרא את המשפט שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.
מסקר של המועצה לצרכנות עולה שמרבית הצרכנים בודקים היטב את החשבון לפני שהם יוצאים מן החנות.
- א. נתח את המשפט על-פי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש פרק ד. (4 נקודות)
- ב. שחבר רק את חלק המשפט שלפניך למשפט פשוט:
"מרבית הצרכנים בודקים היטב את החשבון לפני שהם יוצאים מן החנות".
שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד. (2 נקודות)
- 35.** קרא את המשפט שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.
המשא ומתן בין העובדים למעסיקים שנמשך חודשיים הופסק לאחר שהעובדים הכריזו על שביתה.
- א. נתח את המשפט על-פי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש פרק ד. (3 נקודות)
- ב. פָּרַק את המשפט לשלושה משפטים פשוטים, על-פי סדר ההתרחשות של האירועים.
שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד. (3 נקודות)

פרק ה – הבנה (14 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלות 36-41 שאחריו.

האדם הקורא, האדם הפוליטי

(מעובד על-פי מ' אליאב-פלדון, מהפכת הדפוס, אוניברסיטה משודרת, משרד הביטחון, תש"ס)

עצרו נא וחשבו עד כמה מעוצבים חיינו על-ידי המילה המודפסת: אנחנו מוצאים את דרכנו באמצעות מפות מודפסות ושלטים; אנחנו בוחרים מוצרים במִרְפֹּל על-פי מה שמודפס על העטיפה; אנחנו לומדים להפעיל מכשירים חדשים באמצעות הוראות שימוש המצורפות בחוברת מודפסת; את ארוחת הבוקר אנחנו מבילים בקריאת עיתון או בקריאת המודפס על קופסת הקורנפלקס; מילוי טפסים מודפסים הוא חלק חשוב בחיים המודרניים; בשעות הפנאי אנחנו קוראים ספרים – לבידור, להנאה אסתטית או כדי להפליג בדמיונו אל עולמות אחרים. משאבים עצומים מושקעים בהפיכתו של הילד, מגיל שש, לאדם קורא. עד המאה החמש-עשרה הייתה הקריאה נחלה של קבוצת מיעוט קטנטנה ברחבי העולם. הרוב הגדול, יותר מתשעים וחמישה אחוזים, קלט את הידע ואת החוויות שלא באמצעות העין הקוראת אלא באמצעות האוזן השומעת. ולידע המועבר בשמיעה יש כידוע חסרונות רבים, בעיקר מפני שהוא חולף ואין דרך לחזור אליו שוב ושוב כדי לְקַבֵּעַ אותו. המצאת הדפוס במאה החמש-עשרה אפשרה העתקה מהירה של טקסטים והפצה נרחבת שלהם. כך נולד "האדם הקורא": תפוצת הספרים גדלה וכן גדל מספר האנשים שיכלו לקרוא אותם.

בראשית המאה השבע-עשרה, כמאה וחמישים שנה לאחר שגוטנברג המציא את מכונת הדפוס הראשונה, התחילו להופיע באופן סדיר ורצוף כתבי-עת: ירחונים, שבועונים או יומונים מסוגים שונים. אלה סיפקו לציבור את ה"חדשות": ידיעות על המתרחש בארץ מסוימת או ברחבי העולם בתחומי החיים השונים. אם תרצו, זה היה הצעד הראשון לקראת הפיכת העולם ל"כפר הגלובלי".

הופעתם של כתבי-העת והעיתונים, הצלחתם הכלכלית והישרדותם לאורך זמן מעידות על השינויים החברתיים שהתחוללו במערב בתקופה הנדונה: קהל היעד של הדפוס היה הציבור העירוני הרחב של סוחרים ובעלי מלאכה, פקידים למיניהם וכדומה, ולא דווקא המלומדים-המשכילים. את העיתונים קראו לא רק בבתי הקפה של לונדון או פריז, אלא גם בערי השדה ובכפרים. ציבור הקוראים שאליהם הגיעו החדשות גדל מאוד.

25 בתקופה זו חלה קפיצה גדולה במהירות העברת הידיעות. לפני המצאת הדפוס היו חולפים חודשים, ולפעמים שנים, עד שמידע על אירוע כלשהו היה מתפשט למרחקים ומגיע לציבור רחב. בסוף המאה החמש-עשרה יצא קולומבוס לחפש את ממלכתו של החאן הגדול בסין. הידיעות המעודכנות ביותר שהיו בידו על מזרח אסיה היו בנות מאתיים שנה בקירוב, ולא הייתה לו שום דרך לדעת שהאימפריה המונגולית התפוררה כבר באמצע המאה

30 הארבע-עשרה. לעומת זאת, במאה השבע-עשרה, כתבי-עת ועיתונים סיפקו מידע מעודכן למדי. אמנם החדשות לא הגיעו ב"זמן אמת" כמו בימינו, אבל הן הגיעו כעבור שבועות או חודשים, ולא כעבור עשרות או מאות שנים. כלומר, כבר אז "התכווץ" העולם במידה ניכרת, ואופקיו של האדם הקורא התרחבו. אופקיהם של רוב הבריות בימי-הביניים היו מוגבלים על-ידי מעגלי השמועות והרכילות שעברו מפה לאוזן; אופקיהם של האנשים הקוראים, שמשפרם במאה השבע-עשרה הלך וגדל, התרחבו והקיפו את העולם.

35 יתר על כן, בגלל הגידול המתמיד במספר קוראי העיתונים ובהיקף הידע שלהם, העמיקה המודעות הפוליטית בקרב הציבור. כדי לעורר אצל התושבים בערי השדה ובכפרים הרגשת שייכות למדינה, כדי לגרום להם לגבש עמדה כלפי המדיניות של המלך או הפרלמנט – לא די בכרוז הקורא הודעה רשמית בכיכר השוק או בשמועות מקריות. הבנה פוליטית יכולה להתפתח רק אם יש לאוכלוסייה מידע על המתרחש בחוגי השלטון. הדפוס ובעיקר

40 העיתונות – הם שקירבו את האוכלוסייה אל התחום הפוליטי. אולם המודעות הפוליטית של האוכלוסייה היא חרב פיפיות: מצד אחד מתגבשת דעת קהל התומכת בשלטון, ומצד אחר מתפתחת תסיסה נגד השלטון. אין זה מקרה שעידן המהפכות הפוליטיות החל בד בד עם הופעת העיתונים. התארגנות של המונים אפשרית רק אם יש תקשורת המונים. לא במקרה כל אחד מן הצדדים מנסה בזמן מהפכה להבטיח קודם כול את השליטה באמצעי התקשורת. האדם הפוליטי נולד עם האדם הקורא. קריאה מספקת ידע, ידע הוא כוח, וידע אינו מגיע לציבור הרחב ללא תקשורת המונים.

50 במאה העשרים התרבו "נביאי הזעם" שטענו כי הטלוויזיה תסלק מעולמנו את הצורך במילה המודפסת. אף-על-פי-כן חל גידול עצום במספר הספרים והעיתונים היוצאים לאור. והנה עכשיו, לנוכח ההתפתחות המהירה להפליא של המחשב האישי והאינטרנט, אנחנו שוב שומעים קינות ונבואות. "סוף עידן גוטנברג", "שלום לעפרך, גוטנברג", "המשרד ללא נייר" – כל אלה הן כותרות שכיחות בימינו. האם נבואות אלה עתידות להתגשם או להתבדות? לא לנו פתרונות.

(שים לב: השאלות על הקטע בעמוד הבא.)

ענה על כל השאלות 36-41.

36. הסבר, על-פי שורות 8-14, את תרומתה של המצאת הדפוס להפצת הידע. (2 נקודות)

37. הסבר מהו הקשר בין מודעות פוליטית ובין קריאה, על-פי שורות 36-47. (4 נקודות)

38. בפסקת הסיום ניכרת נימה מסוימת של אירוניה.

העתק מן הפסקה שני צירופים או מבעים לביסוס קביעה זו. (2 נקודות)

39. בקטע יש אמצעים לשוניים, שמטרתם ליצור קרבה בין המוען לנמען.

ציין שני אמצעים לשוניים המעידים על כך, והבא דוגמה מן הקטע לכל אחד מהם.

(בסה"כ – שתי דוגמאות). (2 נקודות)

40. בקטע יש שימוש מרובה במרכאות.

ציין מהו תפקיד המרכאות בכל אחד מהמקרים האלה:

– "הכפר הגלובלי" (שורה 19)

– "התכווץ" (שורה 32)

– "סוף עידן גוטנברג" (שורה 51)

(3 נקודות)

41. לפניך שני ביטויים (1)-(2) הלקוחים מן הקטע.

העתק למחברתך את הפירוש המתאים ביותר לקטע:

(1) ערי השדה (שורה 24)

– ערים מוקפות שדה

– ערים קטנות ומרוחקות

– ערים שיש בהן פְּרָקִים

– ערים מרכזיות

($\frac{1}{2}$ נקודה)

(2) כותרות שכיחות (שורה 52)

– כותרות נפוצות

– כותרות נדירות

– כותרות בולטות לעין

– כותרות ששוכחים אותן מהר

($\frac{1}{2}$ נקודה)

פרק ו – הבעה (14 נקודות)

ענה על שאלה 42.

42. כתוב סיכום (10-15 שורות) של הקטע שקראת.
בסיכומך כתוב על התפתחות הקריאה והשפעותיה על החברה.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

אסור לקפל דף זה

נספח ידיעת הלשון והבעה, חורף תשס"ג, גיליון תשובות לשאלון מס' 011104

33333

ענה בגיליון זה על השאלות 1-12 בלבד. משאלה 13 עד סוף הבחינה ענה במחברת.
 בכל שאלה סמן X במשבצת שמשמאל לאות המציינת את התשובה שבחרת.
 איך לענות?
 בכל שאלה מותר לסמן X אחד בלבד, כך-כך.
 * אסור לסמן X עבה מדי, כי הוא עלול להתפרש כמחיקה.
 * שים לב: סימון של יותר מתשובה אחת (בלי מחיקה) יגרום לפסילת השאלה.
 אין למחוק סימון! מלא את כל המשבצות שאת הסימון בתוכה אתה רוצה למחוק, כך: ■
 * אסור למחוק בטיפקס.

הוראות למילוי פרטים מזהים:

1. הדבק מדבקת שאלון בתוך המסגרת המיועדת לכך.
2. הדבק מדבקת נבחן בתוך המסגרת המיועדת לכך.
3. אם חסרה אחת המדבקות: מלא את פרטיך באופן ידני, וכן סמן X במשבצת הצמודה לספרה המתאימה, כמפורט בדוגמה.

תשובות	מס' שאלה	הערות	תשובות	מס' שאלה	הערות
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	1	שים לב: עליך לענות על כל השאלות 12-1
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	2	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	3	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	4	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	5	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	6	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	7	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	8	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	9	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	10	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	11	
			☐ א ☐ ב ☐ ג ☐ ד	12	

הדבק כאן מדבקת שאלון. אסור לחרוג מן המסגרת

אם חסרה מדבקת שאלון, כתוב בכתב יד ברור את מספר השאלון. יש לסמן X במשבצת הצמודה לספרה המתאימה ובטור המתאים.

דוגמה למילוי:
מספר השאלון 012347.

מספר השאלון

0	0	0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9

מספר השאלון

0	1	2	3	4	7													
X																		
	X																	
		X																
			X															
				X														
					X													
						X												
							X											
								X										
									X									
										X								
											X							
												X						
													X					
														X				
															X			
																X		
																	X	
																		X

הדבק כאן מדבקת נבחן מס' 1 (בלי שם). אסור לחרוג מן המסגרת

אם חסרה מדבקת נבחן, כתוב בכתב יד ברור את מספר תעודת הזהות בן 9 ספרות, כולל ספרת ביקורת. יש לסמן X במשבצת הצמודה לספרה המתאימה ובטור המתאים.

מספר תעודת הזהות של הנבחן

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9